

SİVİL İTAATSİZLİĞE ÇAĞRI

FOL® 164

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.
SERTİFİKA NO: 44396

SOSYOLOJİ 02
ÇAĞDAŞ SOSYOLOJİ 02

SİVİL İTAATSİZLİĞE ÇAĞRI
JOSÉ BOVÉ, GILLES LUNEAU

ÇEVİRİ VE SUNUŞ: IŞIK ERGÜDEN

ÖZGÜN ADI: *POUR LA DÉSOBÉISSANCE CIVIQUE*
EDİSYON: 2004 EDITIONS LA DÉCOUVERTE

EDİTÖR: İSMAİL YILMAZ
YAYINA HAZIRLAYAN: BURAK SERHAT ERMİŞ
REDAKSİYON: EBUBEKİR DEMİR
GÖRSEL YÖNETMEN: NURULLAH ÖZBAY
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA: TAVOOS

ISBN 978-625-7307-82-6

BASKI: AYRINTI BASIM YAY. VE MAT. HİZ. SAN. TİC. A.Ş.
MATBAA SERTİFİKA NO: 49599

1. BASKI: ARALIK 2021

İLETİŞİM ADRESLERİ
CİNAH CD. KIRKPINAR SK. 5/4
06420 ÇANKAYA ANKARA
TEL.: 0312. 439 01 69
www.folkitap.com
bilgi@folkitap.com
siparis@folkitap.com
www.twitter.com/folkitap

JOSÉ BOVÉ

Fransız çiftçi, siyasetçi, sendikacı, eylemci ve Via Campesina adlı sivil toplum kuruluşunun sözcüsüdür. Fransa'da doğdu (1953).

Fransa'da ve ABD'de geçirdiği yıllar içinde birçok halk hareketine ve eyleme katıldı. Küreselleşme, militarizm ve GDO karşıtlığıyla tanınan Bové, 2009-2014 ve 2014-2019 yılları arasında Avrupa Yeşiller Partisi'nin eşbaşkanı ve vekili olarak Avrupa Parlamentosu'nda yer aldı. 2007 Fransa cumhurbaşkanlığı seçimlerinde başkanlığa aday oldu. Başlıca eserleri: *Nous, Paysans* (2000), *Dünya Satılık Değildir* (2001), *Retour de Palestine* (2002), *Paysan du Monde* (2002), *La Confédération paysanne* (2003), *L'alimentation en otage* (2015).

GILLES LUNEAU

Latin Amerika ve Ortadoğu uzmanı Fransız gazeteci ve yazar. Fransa'da doğdu (1952). *Libération* basın ajansının kurucuları arasındadır. *Champagnes TV*'nin kurucu ortağıdır ve program danışmanlığını yapmıştır. 2012 yılından beri *Global* dergisinin genel yayın yönetmenliğini yapmaktadır. Başlıca eserleri: *Le vent nous portera* (2017), *L'alimentation en otage* (2015), *Hold-up à Bruxelles* (2014), *La biodiversité une chance, nous avons un plan B* (2013), *AAA, atteindre l'âge adulte* (2012), *La forteresse agricole, une histoire de la FNSEA* (2004), *Retour de Palestine* (2002), *Paysan du Monde* (2002), *Dünya Satılık Değildir* (2001), *Almanach de Skeudennou* (1981).

IŞIK ERGÜDEN

İstanbul'da doğdu (1960). Galatasaray Lisesi mezunu.

Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümündeki öğrenimini yarıda bıraktı. Siyasi faaliyetleri nedeni ile 1979-91 yılları arasında cezaevinde yattı. Redaktör ve editör olarak da çalışan Ergüden, aralarında Fernando Pessoa, Jose Saramago, Georges Bataille, Baudrillard, Michel Foucault, Emmanuel Levinas, Felix Guattari gibi isimlerin yer aldığı pek çok yazar ve düşünürü Türkçeye kazandırdı. Başlıca eserleri: *Sessizliğin Anarşisi* (2001), *Kurgusuz ve Yaşanmamış* (2012); *Zifir Olsun!* (2018); Emmanuel Levinas, *Tanrı, Ölüm ve Zaman* (2011); *Sözler, Yazılar, Sorular* (2014); Felix Guattari, *Kaçış Çizgileri* (2014); Louis Althusser, *Marx İçin* (2015); Georges Bataille, *Lanetli Pay* (2017); Etienne Balibar vd., *Kapital'i Okumak* (2017); Pierre Bourdieu, *Karşı Ateşler 2* (2018), Jose Saramago, *Körlük* (2019).

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	
İTAATSIZLIK, DİRENİŞ VE İSYANA DAİR	11
IŞIK ERGÜDEN	
GİRİŞ	
KÖYDE BİR MÜCADELE	21
GILLES LUNEAU	
BİRİNCİ KISIM	
YENİLMEZ BİR GÜÇ	33
1	
GENETİĞİ DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ ORGANİZMALARA	35
KARŞI NİÇİN SİVİL İTAATSIZLIK?	
2	
KARANLIK ZAMANLARDAN GELEN BİR IŞIK	57
3	
AĞAÇ TOHUMDADIR	73
4	
ÖNCÜLER: THOREAU VE GANDHI	84
5	
PAPAZ KING, YURTTAŞLIK HAKLARINI	106
ELDE EDİYOR	
6	
CESAR CHAVEZ: SOSYAL HAKLARI KAZANMAK	115

SUNUŞ İTAATSİZLİK, DİRENİŞ VE İSYANA DAİR

Gençlere; hayatın her alanındaki yaratıcılıklarıyla
kapitalizme meydan okuyanlara...

İnsanın gezegenle, doğayla ve kendisiyle ilişkisinde, kapitalizmle başlamamış ama muhtemelen kapitalizmle birlikte sonlanacak bir dönüm noktasındayız. Doğanın insanlaşması, insanın doğalaşması derken, doğanın da insanın da, kültürün de yok olduğu evredeyiz. İnsanlık tarihinin ilk devrimi sayılan ‘neolitik devrim’le tarımsal üretimi gerçekleştirerek dünyayı kendine uyumlu kılmayı becerebilen ama bunu yaparken doğada yarattığı tahribatın yanısıra artı-ürünü (artı-değeri), sınıfları, devleti (kurumları), nicelikleşmiş ve parasallaşmış hayatı da yaratan insan, gezegen üzerindeki tahakkümüyle, eşitsizlik ve baskı kültürüyle, kendinin ve gezegenin mezar kazıcısı olmuştur.

Bu zihniyet yapısında, insanın var oluşuna anlam ve müştereklik duygusu katan, sorgulayıp isyan etmesine zemin yaratan etik ve estetik değerler bir yandan bastırılıp bir yandan da egemen zihniyete dâhil edilmeye çalışılırken, kutsallık ve inanç sistemlerinin, dinin, ekonomideki ve teknikteki ilerlemelerle birlikte bilimin ve düşüncenin hiyerarşik, merkezileştirici, tektipleştirici ve düalist bakışı öne çıkarması, insan tekini, yaşam tarzlarını ve hayatı ezmiştir.

İnsanın zamanına ve mekânına el koyarak işe başlayan, onu doğadan kopartıp fabrikalara, atölyelere kapatarak eme-

TEŞEKKÜR

Günümüzde özgür ve sorumlu bireyler olmaya çabalayan herkesi besleyen deneyimleri, bilançoları, sorgulamaları bize miras bırakmış olan adsız ve ünlü itaatsizlerin rengârenk ve kalabalık topluluğuna minnet borçluyuz.

Gönüllü kadın ve erkeklerden oluşan 3850 orakçıya, adsız sansız yurttaşlara, seçilmiş kişilere, sendika ve dernek sorumlularına selam ve büyük bir teşekkür borçluyuz.

Özellikle de görüştüğümüz kişilere büyük minnet borçluyuz. Onlar olmasalar bu kitap yazılamazdı. Alfabetik sırayla: Denis Baulier, Miguel Benasayag, Jean-Pierre Berlan, Chloé Di Cintio, otuz yılı aşkın süredir yurttaş itaatsizliği ateşini körüklemekte olan kadın, erkek Larzac'lı köylüler, Jean-Baptiste Libouban ve Arche topluluğu, Montpellier'deki L'Arboise'dan Yveline ve Pascal Mathias'a midemize gösterdikleri konukseverlik ve sıcak destekleri için, Alain Refalo ve Midi-Pyrénées'deki şiddetsizlik üzerine araştırma merkezi, Dominique Rousseau, François Roux, Gilles Sainati.

Belgeler üzerindeki çalışmaları, her an gösterdikleri ortaklık ve sabır için Catherine Berges ile Ghislaine Ricez'in bizim için özel bir yeri vardır.

GİRİŞ

KÖYDE BİR MÜCADELE

GILLES LUNEAU

“Ben yasanın değil halk iradesinin temsilcisiyim.”
Jean Sabench,
Riols Belediye Başkan Yardımcısı (Hérault).

1. Genetiği Dönüştürülmüş Organizmalara Karşı Yurttaşlar

Saat on buçuk. 25 Temmuz 2004'ün bu pazar günü, özel arabalardan oluşan konvoy Verdun-sur-Garonne'dan yavaş yavaş ve sarsıla sarsıla yola çıkarken hava çoktan ısınmıştı. Arabaların içi dolu, açık camlarından çıplak kollar, şapkalar, sarı flamalar taşıyor, karşılıklı olarak dostça laflar ediyor. Herkes ne yapacağını bilse de nereye gidildiğini tam olarak kimse bilmiyor. Üç yüz arabalık rengârenk uzun tırtıl, bir saati aşkın süre boyunca kırdan yılan gibi kıvrılıp duracak. Düşün dernek havasında bir alay. Bir kavşakta, babayiğit biri arabanın camından sarkıp yalın bir ifadeyle soruyor:

“Vekillerden misiniz, José'ninkilerden mi?”

“Vekiller.”

Vekiller, seçilmişler sağda. Arabada iki kişi var: Jean Sabench, 'Hérault bölgesinde, genetiği dönüştürülmüş organizmaların olmadığı kırsal bir komün belediyesinde dördüncü başkan yardımcısı' ile Rhône-Alpes bölge danışmanı Béatrice Janiaud. Biri köylü, diğeri fizikçi. Onlar 'gönüllü

DİZİN

A

- Abernathy, Ralph David 110
adalet 14, 16, 28, 25, 48, 69, 75, 77,
79, 83, 84, 87, 114, 115, 117, 124,
128, 153, 174, 175, 179, 186, 188,
224, 247, 255, 258, 259, 261, 268
adaletsizlik 69, 71, 75, 188, 191,
267; ~in kökenleri 71
adil ticaret 220, 224, 249, 253
ahlak 60, 73, 78; ~buyrukları 181
aile yaşamı hakkı 204
akıl 85
akustik saldırganlık 259
Alleg, Henri 136
Alt komutan Marcos 162, 175
Ancien Régime 256
Antigone 58, 59, 60, 186, 280
Arendt, Hannah 64, 180, 181, 271,
278
Aristophanes 59
Arnoul, Françoise 144
Astra-Zeneca 41
ataerkil tarihsel yapı 143
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 203
Avrupa klasisizmi 262
Aydınlanmacılar 182
Ayrımcılık 70
azınlık hakları 224, 250
Aziz Bartalmay Yortusu Katliamı 132
- ### B
- Balibar, Étienne 152
barış 88, 87, 112, 124, 159, 162,
170, 175
barışçıl sivil direnişçiler 93
baskı sistemiyle işbirliği yapmamak
71
baskıcı zorlama 230
baskıya direniş 134, 153, 182, 202,
206, 265

- Baulier Ailesi 157
Baulier, Denis 19, 155, 156, 157, 158
Bayer 41
Beauvoir, Simone de 142, 144
Benasayag, Miguel 19, 185, 231,
244, 245, 281
bencil çıkarlar 185
Beyaz Gül 97, 98, 99
bilinç 66, 85, 182
bilinçlenme 135, 251, 253
birey 14, 17, 65, 76, 180, 183, 232,
261; ~in hakları 255; ~in çıkarları
214; ~in özgürlüğü 191; ~in vicdanı
180, 181, 183
bireycilik 231
bireysel: ~ ben 186; ~ stratejinin
yasanı 201
biyolojik: ~ çeşitliliğe verilen zarar
37; ~çoğulluk 242
biyotavir 174
biyoteknoloji 35
Black Power 113, 127
Blin, Roger 140
Boétie, Etienne de La 60, 64, 71, 84,
87, 132, 273, 278
Bollardiére, Jacques Paris de 134, 136
Bourdet, Claude 135
Bouteflika, Abdelaziz 141
Bové, José 28, 48, 216, 280
Breton, André 140
Britanya 64, 69, 70, 88, 89, 90, 91,
94, 95, 170, 171, 172, 255, 256
burjuva ahlakı 143
burjuvazi 65

C

- Camara, Don Helder 82
Camus, Albert 131
canlının yatırımcılara ait olması 51
Cezayir olayları 135

Chavez, Cesar 115, 116, 117, 118,
119, 120, 121, 122, 123, 125, 126,
127, 128, 130, 131, 279
Chevènement, Jean-Pierre 256, 257
Chiapas Zapatistleri 159
Chirac, Jacques Chirac 268
Kral X. Christian 101
Christin, Olivier 133, 134
Churchill, Winston 56
cinsiyetler arası eşitlik 199
Community Service Organization'ın
(CSO) 117
cumhuriyet: ~ yasası 151; ~ rejimi
230
Curry, Alain 140

Ç
çalışma özgürlüğü 120
çevreciler 49, 50
çoklu başkalık toplumu 276
çoktarafılı örgütler 199
çokuluslu: ~ şirket 174; ~tekeller 173

D
Danimarka Katolik Kilisesi 102
dayanışma 14, 28, 102, 103, 121,
123, 125, 127, 134, 136, 138, 153,
160, 165, 166, 184, 216, 219
Debré, Jean-Louis 150
Debré, Michel 145
Delacroix 25
Delano 117, 118, 119, 120, 121,
123, 125, 128
demokrasi 17, 45, 56, 63, 160, 161,
167, 169, 174, 185, 200, 202, 206,
208, 223, 224, 226, 227, 229,
230, 231, 249, 250, 269, 275; ~
mücadelesi 17
demokratik: ~ ilkelere 264; ~ meşruiyet
193; ~ toplumlar 214; ~ yasama 166
Deneuve, Catherine 144
devletin krizi 232
Devlin, Bernadette 170
devrim 207
devrimciler 74
diktatörlük 53, 63, 161, 164, 217,
233, 270
din 12, 138, 270
direniş 15, 17, 65, 66, 72, 73, 89, 97,
98, 100, 103, 136, 141, 142, 155,

163, 165, 169, 174, 175, 177, 184,
186, 193, 204, 205, 206, 209, 227,
248, 252, 256, 268
DNA çöplüğü 36
doğa: ~nın insanlaşması 11; ~ya saygı
51, 224; ~ yasaları 201
Dufour, François 31, 216, 280
Dukwitz, Georg Ferdinand 101
Duras, Marguerite 140

E
efendi-devletin temsilcileri 151
ekoloji 51
Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel
Haklar Uluslararası Sözleşmesi 203
ekonomik: ~ buyruklar 233 ~ çıkarlar
199, 233, 237, 248; ~ düzen 197;
~ güç ilişkileri 276; ~ güçler 227,
235; ~ hak 238; ~ hegemonya 245;
~ hukuk 196; ~ küreselleşme 159,
174, 254
emniyet hakkı 255
entansif tarım 41
entelektüel 17, 18, 40, 53, 97, 134,
175, 198, 211, 218, 221, 251, 271
eril: ~ çoğul yasa koyucu 143; ~
iktidar 145
erkeğin yasası 142
estetik 11, 14
eşcinsellik 143
eşitlik: 16, 65, 85, 106, 107, 113,
134, 142, 143, 145, 164, 165, 199,
274, 276; ~ ilkesi 276
etik 11, 14, 30, 75, 132, 145, 223,
267, 274; ~ düşünme uzamları 267
evlilik düzeni 276
Eyraud, Jean-Baptiste 149

F
Fabela, Helen 117
Fabian, Françoise 144
fabrika ideolojisi 264
faşist-otoriter sistemler 17
faşizm 14, 96
federalist kültür 206
feminist hareket 145
feodal rejim 230
Filipinliler 116, 119
Fransız Devrimi 65

- Freedom Riders (Özgürlük Yolcuları) 110
 Freisler, Roland 99
- G
- Galileo, Galilei 62
- Gandhi, Mohandas Karamçand 29, 48, 57, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 79, 80, 82, 84, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 106, 146, 191, 242, 249, 250, 279
- Gaulle, Charles de 134
- Gay, Philippe 44
- genel: ~ çıkar 49, 55, 81, 158, 159, 180, 183, 184, 190, 213, 221, 222, 223, 229; ~ yarar 182, 270
- genetik: ~ dönüşüm ilkesi 35; ~ fişleme 257, 258; ~ kirlenme 37; ~i dönüştürülmüş organizma 22, 24, 25, 26, 29, 29, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 48, 49, 187, 188, 189, 219, 226, 227, 243, 274
- gerçekliği dönüştürme istenci 79
- Gestapo 99, 100, 102, 135
- Gilles-Éric Séralini 37, 44
- Giuliani, Rudolph 262
- Goethe 97
- göçmenler 70, 116, 118, 166
- gönüllü orakçılar 21, 28, 29, 55, 57, 188
- gösteri toplumu 12
- Graf, Willi 97, 99
- grev 117, 119, 120, 121, 122, 123, 129, 130, 133, 167, 171, 172
- güç ilişkileri 65, 77, 191, 199, 249, 250, 272
- gündelik yaşam: 144, 209, 252; ~ın faşizmi 15
- H
- Habermas, Jürgen 215, 279
- Haecker, Theodor 98
- hak eşitliği 110, 174
- hakikat 43, 57, 83
- Halimi, Gisèle 141
- Han, Abdulgaffar 94
- hapishane rejimi 256
- hegemonya 245
- Heilesen, Claus 102
- hipergerçeklik 16
- Hitler 96, 97, 99, 100, 101, 139, 279
- homoseksüel evlilik 243
- Hubert, Kurt 98
- Huguenotcular 133
- hukuk: ~ ilmi 200; ~u savunmak için yasaya saldırı 81
- hukuksal: ~ otorite 153; ~ özne 232;
- Humbert, Agnès 104
- hükümet 46, 101, 166, 172, 174, 179, 181, 187, 192, 222, 233, 239, 244, 256
- hümanist anlayış 182
- I
- III. Reich 98, 100
- ırk ayrımcılığı 106, 191
- ırkçı önyargıyı ortadan kaldırmak 69
- ırkçılık 12, 69, 106
- Lord Irwin 89, 92, 94
- Ivan Illich 64, 281
- İ
- ikinci sınıf yurttaşlık 104, 151
- iktidar: ~ı inşa etmek için kullanılan araçlar 74; ~ı uygulamak için kullanılan araçlar 74
- iktisat 16, 196, 213; ~ yasası 196
- İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi 65, 182, 190, 197, 202, 203, 255, 268, 276
- istencin gücü 81
- isyan 11, 16, 17, 28, 31, 61, 65, 66, 108, 132, 134, 138, 139, 156, 158, 174, 180, 203, 205, 215, 228, 256, 267
- işçiler 115, 118, 119, 121, 127, 131, 148, 173
- itaat 18, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 76, 80, 83, 86, 87, 90, 103, 104, 132, 133, 134, 140, 179, 184, 185, 187, 196, 201, 202, 230, 247, 249, 267, 271, 273, 274
- itaatsizlik 11, 27, 28, 29, 31, 35, 54, 55, 56, 57, 59, 64, 65, 68, 71, 76, 77, 78, 80, 81, 83, 85, 87, 89, 90, 91, 92, 95, 96, 131, 134, 136, 138, 140, 148, 152, 155, 161, 162, 170, 172, 174, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 188, 197, 201, 206, 226, 227, 240, 250, 274

J

Jacquard, Albert 154, 229
Jainizm 68
Jeanson, Francis 141
Johnson, Lyndon 112
Johnson, Lyndon 113
Jospin, Lionel 44, 256
Juppé, Alain 44

K

kadın: ~ bedeni 145; ~ imgesi 143
kamusal: ~ alan 179, 263; ~ dağıtım 174; ~ eylem 179; ~ uzam 215
kapitalizm 11, 12, 13, 14, 15, 16
Kennedy, John Fitzgerald 110, 112
kimlik 18, 24, 28, 151, 167, 234, 257
kimya 41, 48, 51, 52, 187
King, Martin Luther 106, 107, 109, 112, 114, 123, 127, 191, 279
Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi 203
kitle: ~ katliamı 205; ~ imha 173, 211
kitlesel sivil direniş 101
kolektif: ~ çıkar 74, 197; ~ eylem 149; ~ irade 227; ~ mülkiyet 159; ~ yurttaş bilinci 141; ~ yükümlülük 85
Komintern 101
komünizm 15, 113, 164, 217
konformizm 63; ~in hükümlerliği 63
Kongre Partisi 89, 90, 95
konut hakkı 149
konutsuz bırakarak dışlama 150
kölelik 68, 86, 111
Kreon 58
Ku Klux Klan 106
kurucu agora 212
kültürel haklar 160
küresel faşizm 15, 16
küreselleşme 7, 138, 159, 173, 172, 174, 194, 215, 217, 219, 224, 239, 244, 270, 272, 275, 276; ~ karşıtı hareketler 138
kürtaj 141, 142, 143, 144, 180, 202, 243, 250; ~ hakkı mücadelesi 142; ~ özgürlüğü 141
Kürtajın ve Doğum Kontrolünün Özgür Bırakılması Hareketi 144

L

La Fontaine 134

Laval, Pierre 103

Lepage, Corinne 44
Liberal: ~ baskı 163; ~ hegemonya 220
liberalizm 74, 160, 196, 198, 218, 219, 220; ~ karşıtı hareketler 160
Limagrain 41, 188
Lincoln, Abraham 111
Lindsay, John 129
London, Jack 122
Lysistrata 59

M

mali küreselleşme 207, 219, 244
Mamère, Noël 23, 228
Manceaux, Michèle 144
Mann, Thomas 99
Mannoni, Maud 143
Alt kumandan Marcos, 160, 173
marjinal idare 209
Marksistler 62, 271
Maspero, François 140
Maud Mannoni, Maud 140
Mauriac, François 135
Meksika Devrimi 126
merkezî otorite 230
meşru haklar 191
meşruiyet 186, 188, 201, 209, 223, 239
meta 161, 165, 254
metafizik 55, 83, 268
mihenk taşı yitimi 76
Milgram, Stanley 64
Mitterand, François 55, 148, 218, 231
Mnouchkine, Ariane 144
Monarşi 65, 86, 232
Monod, Théodore 140
Monsanto 41, 44, 47, 49, 50
Montanyar Konvansiyonu 65
Montesquieu 198
Moreau, Jeanne 144
Muller, Jean-Marie 77, 91, 117, 118, 120, 125
mutatis mutandis 222
mübadele 63, 159, 162, 163, 208, 233, 234, 237, 242, 269, 270; ~ değeri 162
mülk sahipleri 116, 119, 128, 129

- mülkiyet 53, 65, 92, 120, 147, 151, 182
müşterekleşme 14
- N
Napolyon 141
Nasyonal Sosyalist yönetim 97
National Farm Workers Association (NFWA, Tarım İşçileri Ulusal Birliği) 119, 121, 122, 123, 124
Naziler 96, 99, 101, 102
Nazizm 96, 97, 100
nefret söylemi 103
neoliberalizm 160
neolitik devrim 11
Nilüfer Operasyonu 154, 155, 156, 157, 158
- O
Onesta, Gérard 24, 27
orakçılar 22, 23, 25, 26, 28, 29, 31, 49, 55, 57, 188, 189
organize çete 153, 259, 260
ortak mülk 159
otoriter rejimler 59
oy hakkı 112, 171, 199, 214
- Ö
öldürmeme savunucuları 138
öteki 15, 74, 141, 163, 174, 179, 182, 231, 232, 277
ötenazi 227, 243
özel: ~ çıkar 221; ~ mülkiyet 65, 120, 159, 184, 195
özerklik 164, 234
özgür: ~ irade 64; ~ yaşamak 91
özgürlük 16, 17, 25, 60, 63, 65, 85, 98, 99, 100, 110, 111, 125, 142, 150, 159, 182, 188, 196, 224, 231, 234, 267, 273, 274, 277; ~ün derinleştirilmesi 56
özyönetim 207
- P
Papon, Maurice 103
para 28, 29, 42, 48, 75, 109, 120, 121, 123, 138, 157, 162, 163, 166, 248, 272
Parks, Rosa 107, 108, 109
parlamentar monarşi 86
pasif: ~ direniş 72; ~ savunma 105
pasifikasyon operasyonları 135
Pasqua, Charles 257
Perlas, Nicanor 223, 224, 280
Perrot, Roger 241
pestisitler 39
Pétain, Philippe 103
politik: ~ ideoloji 269; ~ toplum 22, 232
Presle, Micheline 144
Probst, Christoph 97, 99
- R
Rawls, John 179, 282
Refah: ~ dini 270 ~ ideolojisi 269
III. Reich 97, 99
Ricœur, Paul 64, 274, 282
Riesel, René 28, 48
Ross, Fred 117
Rousseau, Dominique 19, 185, 202, 203, 215, 223, 226, 228, 229, 232, 238, 248, 250, 268, 276, 282
Roux, François 19, 185, 202, 203, 204, 228, 239, 241, 249, 250, 267, 279
Rugova, İbrahim 166, 167
- S
Sagan, Françoise 144
Sainati, Gilles 19, 37, 44, 185, 254, 255, 256, 280
Sarkozy, Nicholas 257, 266
Sarraute, Nathalie 140
Sartre, Jean-Paul 140, 244
satyâgraha 72, 89
Schmorell, Alexander 97, 99
Scholl, Hans 97, 99
Seegers, Pete 121
sendikal aikido 242
Séralini, Gilles-Éric 37, 44
Signoret, Simone 140
sivil: ~ haklar hareketi 112; ~ hukuk 199; ~ itaatsizlik 35, 56, 68, 77, 170, 180, 182, 278; ~ toplum 7, 22, 148, 149, 166, 187, 213, 214, 215, 216, 220, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 229, 243, 248, 249, 251, 260, 267, 268, 270, 274, 275
siyahlar 106, 107, 108, 109, 112, 113
Sofokles 58
sosyal çalışma birlikleri 152

soykırım 164, 205
sömürgeci hukuk 199
Stalingrad bozgunu 99
Syngenta 41

Ş

şeffaflık 27, 174
şiddet 25, 28, 69, 72, 79, 80, 81, 82,
84, 87, 89, 91, 106, 108, 110, 111,
113, 115, 119, 127, 133, 136, 138,
142, 146, 161, 165, 167, 170, 172,
174, 175, 189, 205, 230, 271; ~ dili
172; ~ döngüsünden çıkmak için
uygulanan şiddet 82
Şiddet Karşıtı Öğrenci Koordinasyon
Komitesi (SNCC) 110
şiddetsiz: ~ eylemler 149; ~ doğrudan
eylem 81; ~ isyancılar 185; ~
itaatsizlik 172; ~ sivil gasp 164; ~
yöntemler 174

T

tahakküm 18, 70, 132, 163, 199,
230, 234, 236
tarım işçileri 116, 118
tarihin sonu 217, 247, 267
tavizsiz gösteri 146
tebaa 58, 202
temsili demokrasi 56, 207
temsiliyet 223
Texier, Jean 104
Thoreau, Henry David 66, 85, 179,
185, 252, 280
tiers état 65, 225
tinsel devrim 161
Tjibaou, Jean-Marie 230
Tolstoy, Lev 68, 86, 87, 88, 89
toplumsal: ~ dönüşüm 271, 277; ~
eşitsizlik 117; ~ hareket birlikleri
149; ~ konformizm 76; ~ örgütlenme
184, 250; ~ sorumluluklar 274; ~
sözleşme 188, 199, 230
tüketiciler 46, 48, 49, 50, 126, 129,
193, 196, 242, 249, 251
tüketim 12, 42, 143, 163, 193, 248,
272; ~ toplumu 12, 143, 272

U
ulus devleti 182, 191, 206, 217, 254
ulusal kurtuluş mücadeleleri 160,
173, 214
uluslararası: ~ dayanışma hareketi
160; ~ entegrasyon 233

Ü
Üç Yüz Kırk Üç Kaltağın Manifestosu
144
üçlü toplumsal eklemlenme 224

V
Vasto, Lanza del 28, 137, 146
Vercors 141
vicdani ret 88, 89, 95, 113, 136, 146,
202
Kraliçe Victoria 68
Vlady, Mrina 144

W
Weber, Max 64
Wehrmacht 101
Weil, Simone 61, 62, 82, 83, 144,
282

Y
yabancılaşma 251, 252, 273
yapısöküm 229
yaratıcılık 14, 63, 160
yasadışı konutlama hareketi 153
yaşam bilimleri 41, 51
yurttaş ~ eylemleri 158; ~ hakları
hareketi 171; ~ itaati 158; ~
itaatsizliği 19, 25, 55, 56, 134, 146,
148, 158, 160, 167, 173, 174, 182,
183, 184, 185, 189, 191, 201, 202,
205, 206, 207, 225, 226, 227, 228,
229, 231, 232, 240, 249, 251, 262,
273, 275, 277
Yurttaşlık Yasası 141
Yüz Yirmi Birlere Manifestosu 141

Z
Zapatistler 160
Zola, Emile 134